

A Szabadkőművesség és célja

Írta: Benedikt Márk t.°.

A Hungária páholy kiadmánya

„A szabadkőművesség és célja.“

(Egy meghatározás és annak indokolása.)

Több ízben profán körben, hol tudták, hogy szabadkőműves vagyok azt a kérdést intézték hozzám, „tulajdonképen mi is az a szabadkőművesség? és mily célokra törekszik?“ Egy ilyen alkalommal e kérdésekre a következő defínióval feleltem: *„A szabadkőművesség nem más, mint különböző vallásfelekezetekhez turtozó, különböző élethivatása, önálló és a lehetőségig független, feddncilen jellemű férfiaknak olyan irányú össze működése, melynek célja, az emberiség boldogulásának, az erkölcs, szellem és anyagiak terén való előmozdítása, a hazaszeretnek és őszinte barátságának ápolása.«*

Jelen sorok célja feltárni azon indokokat, melyek alapján ezen meghatározáshoz jutottam:

Daczára annak, hogy mindenik positiv vallás nem más, mint lelki és erkölcsi életünknek szabályozási módja és daczára annak, hogy az erkölcsi törvények — vagyis annak kimutatása, mi jogos? és mi jogtalan? mit szabad és mit nem szabad tenni? — a művelt emberek minden hitfelekezeténél

azonosak; — a felekezeti ügy mindezek daczára válaszfalat állít fel az emberek között. Eme válaszfalak bizonyos irányban ellentéteket szülnek, mely ellentétek örökké fognak mutatkozni az emberi életben. A szabadkőművesség soha sem törekedett arra, de nem is szabad arra törekednie, hogy a „vallást“ kiölje az emberek lelkéből, sőt inkább kötelessége oda hatni, hogy kibékítse a vallások különfélesége folytán az emberi életben mutatkozó eltéréseket. Hogy e békítés szerepét annál sikeresebben végezhessük, szükséges, hogy a szabadkőművesek között minden vallásfelekezet képviseltetést találjon, mert csak így létesíthető a lehetőségig az összhang. Ez által a békés megtérésnek mutatjuk meg egyrészt követendő példáját, másrésztől csak így valósítható meg egy általános, az egész emberiségre kiterjedő sikeres együttműködés.

Ugyancsak a különféle életérdekek képviseltetése lebeg szemünk előtt, a midőn tárt karokkal fogadunk minden rendű és rangú műveit embert testvéri láncunkba a társadalom minden rétegéből. Mert nemcsak a vallás, hanem maga a társadalom is állít fel bizonyos válaszfalakat az emberek között. Az egyoldalúság hibájába esnék a szabadkőművesség, ha hívőit egy rendből, kasztból, vagy csupán egyforma élethivatást űzők sorából venné. Ha ez megtörténhetnék nem volna mód arra, hogy az összemberiség javára dolgozzék a

szabadkőművesség. És hogyan akarná elveit, a társadalom csupán egyik osztályából összeállított szabadkőművesség, a kebeléből kizárt társadalmi osztálybeliekkel megértetni és követetni? Azért hirdetik a szabadkőművesek, hogy állandóan léteznie kell, és létezni is fog emberek alkotta olyan társaság, melyben azok, kik a társadalom válaszfalai által egymástól nagyon is elkülönített életkörökre szorítvák, az emberiség javára együttműködhetnek. Csak is az esetben, ha abban minden társadalmi rend és élethivatás képviselőt talál, lesz a szabadkőművesség ama helyzetben, hogy minden irányban, befelé mint kifelé, nézeteit, elveit, érvényre juttathatja.

Mindannyian jól tudjuk, hogy elleneink minő hajszákat indítanak egy-egy testvér ellen akkor, midőn valami képen megtudják, hogy szövetségünknek tagja. Nem riadnak vissza semmiféle pressióktól, a vagyoni hátránnyal való fenyegetéstől sem. Alig képzelhető ember a társadalomban, ki annyira független volna, hogy ilyen veszélyes fenyegetéssel szembe szállni merne. Es ha akadt ember, ki a körülmények kényszerítő hatása alatt szabadkőművesi voltát eltagadta, mint „erős erkölcsi akarattal nem bíró, megbélyegezéseknek volt kitéve. Hát, hiszen, szép és magasztos is a szabad akarat tana. De bezzeg, mikor arra kerül a sor, hogy tö-

kéletlen gyarló bírák maguk fajtájú emberek tetteit beszámítás alá vegyék és felettük ítéletet mondjanak, mi lesz akkor? Hitvány, farizeus lelkű ember az, a ki el meri törni a pálczát, mondván ájtatos képpel, hogy: „Az ember szabadnak teremtett, választhat jó és rossz között, és ki mint választ, úgy legyen“ Nem, és ezerszer is nem! Az emberi tettek ép úgy külső tényezők és hatások eredményei, mint a hogy az, az embernek teste, lelke, mindene. Nem szándékszem jelenleg mélyebb tudományos alapon bizonykodni állításom mellett, csak annyit mondok Kedves Testvérek, hogy tegye mindenki szívére a kezét, gondoljon vissza múltjának egyes eseményeire, az eseményekkel szemben követett eljárására..... azután tessék, vegyék fel a követ és ítéljenek!

Én a magam részéről kijelentem, hogy én nem találok abban semmi botrányost vagy megbecstelenítőt, ha valamely testvérem bizonyos körülmények között szabadkőművesi voltát eltagadja, egész addig, inig abból senkire semmiféle rossz nem háramlik. De lévén én — nem átalom bevallani, mert szeretem az igazságot — csendes, békés természetű ember, ki a dívó erkölcsi felfogás ellen küzdeni nem akarok, az pedig esetleg szövetségünk reputációjának rovására írhatná az egyes előforduló eseteket, hát véleményem szerint is, arra kell törekednünk, hogy leg-ritkábbakká váljanak azon esetek midőn

elnézési concessiokra szükség van. Ezt pedig úgy érhetjük el, hogy lehetőleg független és önálló embereket veszünk fel szövetségünkbe.

Hogy e független, önálló emberek csak műveit emberek lehetnek az alig szorult bizonyításra, miután csakis a műveit elem képes arra, hogy eszméinket teljesen meg és át értse; és csak is ily elem mellett nem érhet minket ama veszély, hogy elveink félre magyaráztassanak. Egyébiránt alkotmányunk akkor, midőn a szabadkőművességet mint filozofikus és progressiv intézményt határozza meg, kizárólag a műveit elemet tartotta szem előtt, mert csakis a profán világból kellő műveltséggel bekerülő testvér képes önmagát filozofikus és progressiv alapon tovább művelni.

De van még egy főköllék, mit minden szabadkőművestől meg kell követelnünk, és ez a feddhetlen jellem.

Jellem alatt általánosságban értjük, állandó, önszerezte sajátosságát az emberi erős akarásnak és tevésnek, melyből — ha azt az egyénben felismertük — okszerű következtetést vonhatunk arra, hogy az egyén ezen sajátossága, egy bizonyos előforduló esetben, miként fog megnyilatkozni. A jellem tehát nem más mint sajátossága az erős akaratnak. A mi szempontunkból azonban még szükséges az is, hogy az erős akaratú sajátosság általáno-

san elismert, olyan alapigazságokon nyugodjék, melyek erkölcsi szempontból véve magasztosabb elveknek képezik folyamányát. Csak így találhatjuk fel az erős, feddhetlen jellemet, és csak az ezzel rendelkezők állhatnak ki a küzdterre, elveink őszintesége és tisztasága mellett folyó harcban.

Minden ember tudja, hogy az igazi haladásnak nincs nagyobb gátja, a lelki sötétségnél, a neveletlenségnél, műveletlenségnél. A paedagogusok mint alapigazságot állították fel ama tételt: „Csakis a nevelés teszi az embert azzá, a mi“. E tétel igazsága kétségbe nem vonható. Mi, kik arra törekszünk, hogy minden ember nemes szivü, és nemes gondolkodású legyen, ezt csak úgy érhetjük el, ha első sorban az emberiség nevelését tartjuk szem előtt. Csak a szó igazi értelmében vett műveit ember, lesz nemes szivü és nemes gondolkodású, mert csak ez képes magasabb szempontból fogni fel a világ sorját. Törekednünk kell tehát az emberiség nevelésére annyival inkább, mert minden tudás, legyen az erkölcsi vagy szellemi, és mindaz, mi az emberiség erkölcsi vagy szellemi tökélyesbülésére befolyással van, tárgya a szabadkőművességnek és ennek köréhez tartozik.

A szabadkőművességnek egyik alap-törvényét képezi, az embereket szeretni,

azokért önmagát feláldozni, azok javára önzetlenül dolgozni tudni, és oda hatni, hogy a világon létező anyagi hiányok, bajok apadjanak, eltűnjenek. Az indokolt segílyt erőnkhez képest megadjuk mindenkinek. 'Egyrésről ezzel, másrésről pedig a művelődés és eszméink terjesztésével iparkodunk az emberiség boldogulását és általános jólétét emelni, fokozni.

Mint tény constatálható az, hogy körünkben napról-napra emelkedik azok száma, kik a positiv vallások hitelveiben alig hisznek. Az illető hitfelekezet tehetetlenül áll az ily Tamásokkal szemközt. Ha e kétkedők az erkölcsi alapon álló szelleműek táborából kerülnek ki, a társadalomra nézve ezek nem is lehetnek veszélyesek, miután az általános erkölcsi törvények teljesen fedik a vallások erkölcs törvényeit. Máskép áll azonban a dolog akkor, midőn e Tamások inkább divatból mint erkölcsi és tudományos meggyőződéstől lépnek be a kétkedők táborába. Ily embereknél — hiányozván az erkölcsi alap — azt fogjuk találni, hogy jog és kötelességérzetük fogyatékos, ezek iránti érzékük időről időre csökken, mi által azután ténykedésükben vészthozók lehetnek az összemberiségre. Ily veszélyek megelőzése teszi a szabadkőművesség kötelességévé, az erkölcsi törvényeket biztos és elmoshatlan alapokra fektetni, hogy az erkölcsi törvények minden időben általa-

nos elismerésben és tiszteletben tartva, emeljék a külvilág erkölcsi színvonalát.

Magyarok vagyunk. Csak a rajongásig hazáját szerető magyar ember — Köleseynk — volt képes arra, hogy oly tökéletesen difiniálja a hazaszeretetet „Hazaszeretet egyike a kebel legtiszteletreméltóbb szenvedelmeinek: Mert tudd meg e szóban „haza“ foglaltatik az emberi szeretet és óhajtás tárgyainak összesége. Oltár, atyáid által Istennek építve; föld, melynek gyümölcse táplált; szülőid, hitvesed, gyermeked, barátid, rokonid, s polgártársaid egytől egyig csak kiegészítő részei annak“

. . . Azt hiszem kedves Testvérek, hogy ezek után bizonyítást nem igényel ama kötelességünk, mely a hazaszeretet ápolására sarkal minket.

Végre a barátságról is meg kell emlékezni. A barátság emberék közötti viszony, melynek alapját rendesen vagy az egyforma gondolkodás, vagy egy közös cél felé törekvés képezi. A baráti kötelék bensősége tulajdonképpen kizárna minden önző érdeket. A keserű tapasztalat sajnos arról győzi meg az emberiséget, hogy sok a „szinlelt“ barát, és hogy a baráti kötelet egyik másik ember csak addig tartja fenn, mig abból előnyt, hasznot húzhat. Ne áltassuk önmagunkat; a szö-

vetségén belül is észleltek már ily keserű tapasztalatokat, úgy hogy nem vádolható pleonasmussal az, ki „érdeknélküli őszinte“ barátságáról beszél. Közöttünk is a baráti köteléket — az egyforma gondolkodás, és törekvés egy közös cél felé — képezi. A szabadkőművesség köteletségünké teszi, hogy összes magánérdekeinket annak áldozzuk fel, ha ezen parancsot követjük önmagától kapjuk az „őszinte barátságot“, melyet istápolói köteletségünk.

Kedves Testvéreim! Ezeket tartottam szem előtt akkor, midőn fenti definícióhoz eljutottam. Gondolkozzatok Ti is e kérdések felett. Nem szabad ily kérdésekben elzárkóznunk a profánok elől, sőt érdekeink megkövetelik, hogy határozott nyilatkozatokkal helyesbítsük a felőlünk keringő téves nézeteket.